

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra filosofie a religionistiky

Bakalářská práce

Formy poutní tradice v Kájově

Vedoucí práce: Mgr. Martin Klapetek

Autor práce: Dana Tomanová

Studijní obor: Humanistika

Ročník: 3.

2006

Prohlašuji, že bakalářskou práci jsem zpracovala samostatně a veškerou literaturu, kterou jsem použila, jsem uvedla v závěru práce.

Dana Tománová

Děkuji vedoucímu mé práce Mgr. Martinu Klapetkovi, Mgr. Sylvě Wimmerové ze Státního okresního archívu v Českém Krumlově a Ing. Jiřímu Tomanovi za jejich užitečné rady, připomínky i podporu při zpracování práce.

Obsah

ÚVOD	5
1. <u>FENOMÉN POUTNICTVÍ</u>	
1.1. Cílová místa poutí	8
1.2. Pout' k Panně Marii	9
1.2.1 Vznik mariánských poutních míst	9
1.2.1.1 Mariánský kult v jižních Čechách na konci období baroka	10
1.2.2 První omezení a následné znovuobnovení poutí	10
1.2.3 Napětí ve 20. století	11
2. <u>KÁJOV</u>	13
2.1 Kostel Nanebevzetí Panny Marie	14
2.1.1 Kostel Smrti Panny Marie	14
2.1.2 Kaple svaté Terezie a svatého Jana Nepomuckého	15
2.2 Poloha Kájova jako poutního místa	15
2.3 Počátky Kájova	16
2.3.1 Vznik Kájova	16
2.3.2 Stavba kostela	18
3. <u>HISTORIE POUTNÍHO MÍSTA KÁJOV</u>	19
3.1 17. století – nejvýznamnější období pro Kájov	20
3.1.1 Matěj Aleš Ungar	21
3.2 Další historický vývoj	23
3.2.1 Církevní rok v Kájově	24
ZÁVĚR	27
Seznam literatury	29
Seznam příloh	31
Přílohy	32
Abstrakty	37

ÚVOD

Jak pravil básník František Halas: „ ... *Kdyby mi jen oči pro pláč zbyly, já se tam vrátím, já se tam i poslepu vrátím.*“¹ I já se vždy budu vracet s jakousi pokorou a zvláštní úctou na místo, kde se snoubí profánní sféra života s posvátnou, kde lze v tichosti zdí, které téměř dýchají vyprávěním svých dějin, dojít duchovního naplnění a „obrody“ mysli i těla. Nejen samotný areál mariánského poutního kostela v Kájově, ale i okolní příroda, do které je městečko „posazeno“, zalijí člověka hřejivým pocitem, který toto místo činí výjimečným.

Téma *Formy poutní tradice v Kájově* jsem si nevybrala náhodou. Již od dětství se hlavní kájovské poutě, která se koná druhou sobotu a neděli v říjnu, zúčastňuji. Není tomu dlouho, co jsem se přistěhovala do Českého Krumlova. Musela jsem poněkud slevit ze svých požadavků a zvyklostí, které jsem měla v předchozím bydlišti – v Českých Budějovicích. Proto jsem obrátila svůj zájem ne na kritiku nedostatků, které Český Krumlov skýtá, ale na město jako takové, na jeho historii a zvláště na jeho okolí, které mi přijde neobyčejně zajímavé a poutavé. Nachází se zde nespočetně míst, které jsou téměř nedotčeny spěchem dnešního civilizovaného světa, a zachovávají si svůj starobylý půvab. Takovým místem jistě Kájov je.

Tak vznikla myšlenka seznámit se s Kájovem blíže. Nejen kvůli tématu mé bakalářské práce, ale i pro mou osobní potřebu. Poutní tradice v Kájově sahá daleko do středověku, některé prameny hovoří až o 10. století, ale o tom se zmíním později. Poutnictví není atributem výlučně křesťanským, putovat na místa považována za posvátná, to byl úkon společný všem starověkým náboženstvím, a tak předcházel vzniku křesťanství.² Avšak mě bude zajímat hlavně ta křesťanská forma poutnictví, jelikož se tedy, budiž mi tak dáno, za křesťana považuji.

Pokusím se přiblížit okolnosti, za kterých Kájov jako poutní místo vznikl, jak probíhaly jeho dějiny, kdy a z jakých důvodů se poutní tradice odmlčela a naopak, kdy vzkvétala. Také popíši současnou podobu kájovského kostela a načrtnu i tu historickou, a na neposledním místě si položím otázku, jestli je poutní tradice v Kájově alespoň v nějaké formě dosud skutečně živá.

---

¹ HALAS, F. *Hlas domova*. Praha: Odeon, 1979, s. 68.

² POLC, J. V. *Svaté roky (1300-1983)*. Praha: KTF UK, 1998, s. 3.

Jelikož toto téma není filosofické povahy, nebyl obsah literatury, kterou jsem použila, obtížně pochopitelný. Obtížnější bylo vůbec „něco“ k tomuto tématu nalézt. Ve Státním okresním archívu v Českém Krumlově (ve kterém jsou uloženy dochované písemnosti z Farního úřadu Kájov) jsem strávila nejvíce času prohledáváním listin a dokumentů, které byly bohužel všechny, až na pár výjimek, v latinském jazyce a to v jeho středověké formě a patřičném stylu písma, jehož odborné zpracování je již záležitostí studentů historických věd. Bohužel, jsem si jista, že by to byly cenné poznatky.

Dalším jazykem, který se v archiváliích objevil, byla němčina 17., 18. a 19. století. Tentokrát to byl druh písma švabach, který mi dělal problémy. Také díky sklonu písma byly některé písemnosti téměř nečitelné.

Musela jsem tedy převážně čerpat z fondu Jihočeské vědecké knihovny, kde jsou v regionálním oddělení k dispozici primární prameny mé práce (některé ze samého počátku 20. století), a taktéž v již zmíněném archívu mi bylo umožněno nahlédnout do knih, které se buď jednoznačně nebo okrajově Kájova týkaly. Sekundární literaturu jsem čerpala z Knihovny Teologické fakulty Jihočeské univerzity a z vlastních zdrojů.

1. FENOMÉN POUTNICTVÍ

Etymologicky souvisí pojem pouť se slovem putovat, tedy jít, a to buď sám či společně s jinými, na konkrétní místo, za konkrétním cílem, a to z ušlechtilých pohnutek.³ Většinou poutníci odcházeli do míst, kde pociťovali silnější boží přítomnost. Latinský výraz pro poutníka - „*peregrinus*“ (ve francouzštině *pèlerin*, v němčině *Pilger*, v angličtině *pilgrim*) – byl vytvořen ze dvou slov „*per*“ – „přes“ a „*ager*“ – „pole“. Čeština užívala také v minulosti podobného výrazu „přespolní“ pro člověka, jehož domov a působiště bylo jinde, než tam, kde se ocitl, tedy toho, kdo byl mimo své trvalé bydliště.⁴

Člověk, který jde na pouť, pokud je tedy poutní tradice ještě stále živá v tradičním slova smyslu, se podrobuje na určitou dobu jakémusi výjimečnému stavu; opouští místo, kde žije každý den. Ale neměl by se přitom cítit vyhnancem, pouť by pro něj naopak měla být osvobozením od všedních starostí a únavné práce. Poutí se setřásá svázanost s dosavadním místem, rozšiřuje se obzor, dálky, o kterých se snilo, se přibližují na dosah ruky.

Náročné cesty na posvátná místa byly vykonávány jako pokání za hříchy s cílem vyprosit si požehnání a přímluvu nebeského patrona. Návštěva poutního místa mohla mít za cíl také např. získání odpustků. Samotná cesta k poutnímu místu měla být provázena modlitbami a meditací. Poutníkům se doporučovalo, aby se již při chůzi dobře připravili na návštěvu nějakého posvátného místa, aby se jim později dostalo co největší duchovní přízně. Podle františkána Damascena Marka neměl poutník hledat na pouti jen povyražení a neměl s sebou brát přátele, kteří by ho cestou rozptylovali zbytečnými řečmi. Neměl si stěžovat na obtíže spojené s cestou a měl je pokorně přijmout jako součást putování. Cesta na poutní místo tak představovala určitý rituál, kterým se mělo zajistit úspěšné „absolvování“ návštěvy poutního místa.⁵

Zdeněk Kalista ve svém spise uvádí citaci neznámého autora: „*Chce-li poutník dosáhnout svého cíle, měl by hledět napravit křivdy, kterých se snad na někom dopustil, odpuštěním uzavřel všechna nepřátelství, aby jmění, děti, dům nábožně poručil Pánu Bohu a odložil*

³ WEIS, M. Historie poutí a jejich duchovní rozměr. In: *300 let poutního kostela Jména Panny Marie na Lomci. Vodňany: Městské muzeum a galerie, 2005, s. 3.*

⁴ POLC, J. V. *Svaté roky (1300-1983)*. Praha: KTF UK, 1998, s. 3.

⁵ PROKOPOVÁ, Z. Barokní poutní cesta z Českého Krumlova do Kájova. In: *Sborník SOkA v Českém Krumlově 1993-1998*. Český Krumlov: SOkA ČK, 2000, s. 75.

jakékoli pokrytectví. Nastupuje svou pouť ne, aby si zjednal uznání u lidí, ale s úmyslem obráceným jedině k Bohu.“⁶

1.1 Cílová místa poutí

Již v Bibli je podána zpráva o tom, jak Ježíš putoval do jeruzalémského chrámu. Zachovával předpis Zákona, že každý Izraelita po dosažení 12. roku, byl povinen třikrát ročně putovat do chrámu. Není známo, na kolik bylo prvním křesťanům v dobách pronásledování umožněno putovat na místa spojená s životem Ježíše Krista a jeho matky Panny Marie, která byla posvěcena jejich přítomností. Rozmach poutí nastal až v roce 313, kdy byla dána křesťanství jakási „tolerovaná“ svoboda císařem Konstantinem. Jeho matka, sv. Helena, je první „vznešenou osobou“, která putovala do míst spojených s životem Pána Ježíše. Nejstarší popis jeruzalémské pouti pochází od „poutníka z Bordeaux“ z roku 334. Další popis velikonočních obřadů v Jeruzalémě zachycuje Silvia Pelegrina ve 4. století.⁷

Kromě Jeruzaléma patřil k nejstarším poutním místům Řím. Putovalo se i k hrobům dalších světců – k hrobu sv. Jakuba Většího do španělského Santiaga de Compostela, do jižní Francie do Sainte-Baume, kde Máří Magdalena měla (podle tradice) prožít 33 let kajícího života. Z českých zemí se v období od 12. do 16. století podnikaly výpravy do Říma, Svaté země a do Egypta.⁸

Do přelomu tisíciletí převažovali poutníci, kteří se vydávali na cestu jednotlivě, spontánně; od vrcholného středověku však přibývalo poutí dlouhodobě připravovaných, kolektivních, tedy i celkově méně riskantních. V pozdním středověku klesal počet dalekých poutí, mnohde pod tlakem vrchnosti. To platilo především v zemích, které se v 16. století přimkly k reformnímu učení (především kalvinismus). Pokud se ještě daleké poutě konaly, změnila se jejich povaha. Nežádka se měnily v cesty, jejichž cílem bylo vzdělání, zábava nebo dobrodružství.⁹

---

⁶ KALISTA, Z. *Česká barokní pouť. K religiozitě českého lidu v době barokní*. Žďár nad Sázavou: Cisterciána Sarensis, 2001, s. 244.

⁷ KOUTECKÁ, S. H. *Stručný místopis mariánské úcty v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1992, s. 3.

⁸ Nejznámějšími středoevropskými poutními místy jsou: v Rakousku Mariazell; v Německu Altötting, na Slovensku Levoča; v Polsku Czestochowa.

⁹ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. Praha: Vyšehrad, 2002, s. 11.

1.2 Pout' k Panně Marii

Světcí hráli, a do značné míry stále hrají, významnou roli v křesťanství, zvláště v katolickém světě. Vedle kultu světců byla od raného středověku vnímána věřícími jako prostřednice všech milostí a orodovnice u Krista za lidstvo Panna Maria.

Ve středověku se začaly konat poutě k milostným obrazům Panny Marie. Český vrcholný středověk, zvláště doba Karla IV., byl epochou zesíleného, niterného mariánského kultu. Po usnesení Tridentského koncilu (1545-63) o svátostech, kultu Panny Marie a o uctívání světců, se mariánský kult velmi rozšířil a došlo k mohutnému rozkvětu poutí. Čechy dnes mají přes 200 mariánských poutních míst, Morava na 100: „*Není na světě národa, země, která by neměla řadu posvátných míst, zasvěcených Královně nebes.*“¹⁰

1.2.1 Vznik mariánských poutních míst

Nejčastěji vznikala poutní místa proto, že na nich došlo k nějakým zázračným projevům nebo zjevením. Také je mnoho míst, o nichž je známo, že právě tam bývaly a bývají vyslyšeny modlitby a prosby.¹¹ A to právě na přímluvu Panny Marie. Aby uctili zvláště Pannu Marii, jako zjevné znamení zvláštní úcty, stavěli věřící kláštery, kostely, kaple či sloupy. Také většina gotických mariánských obrazů a soch „ožila“ v době baroka a stala se předmětem kultu, pořádala se k nim procesí.¹² U každého takového posvátného místa se nacházel pramen či studánka s léčivou vodou, která mohla pomáhat uzdravovat či pomáhat slepým a nemohoucím poutníkům.

Pout' bylo vhodné zahájit ráno v kostele modlitbou před obrazem Panny Marie s prosbou o ochranu. Během cesty měl poutník rozjímat například o Matce Boží, jak šla navštívit svou příbuznou Alžbětu. Ze všech vlastností, které poutníci Panně Marii přikládali a za něž prosili, to byly zejména tři, kterým byl přikládán zvláštní význam: mateřská láska, cit plný milosti a potřeba ochrany země.

¹⁰ KOUTECKÁ, S. H. *Stručný místopis mariánské úcty v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1992, s. 4.

¹¹ Nejznámějšími českými mariánskými poutními místy jsou: Svatá Hora u Přeborů, Stará Boleslav, Velehrad, Svatý Kopeček u Olomouce, Filipov a v neposlední řadě zajisté Kájov.

¹² Zvláště po bitvě na Bílé hoře. Samotné vítězství katolíků bylo spojováno s pomocí Panny Marie. Bylo zde postaveno poutní místo Panny Marie Vítězné.

„Panna Maria jako matka milosrdenství, čistoty a naděje se stává v barokním myšlení, jak je vyjadřují zvláště mariánské písně a obrazy, výrazem a symbolem lidské potřeby absolutní dokonalosti a víry v lepší a ušlechtilější život.“¹³

1.2.1.1 Mariánský kult v jižních Čechách na konci období baroka

Českobudějovická diecéze vznikla v roce 1785. Tehdy měla 82 kostelů zasvěcených Panně Marii i přesto, že Jižní Čechy nepatřily v té době k nejbohatším ani nejlidnatějším oblastem. Mariánský kult zde měl i starou tradici, která nebyla tolik přerušena husitstvím a reformací jako v jiných krajích. Jistý vliv mělo i sousedství s Rakouskem a Bavorskem, kde bylo uctívání Panny Marie také silným fenoménem: „*Toto duchovní spojení a symbióza dvou etnik – Čechů a Němců – působilo příznivě, obohacovalo a prohlubovalo uctívání Marie.*“¹⁴ O tom svědčil i velký počet procesí odcházejících z jihu Čech do blízkých i vzdálenějších míst v Rakousku i v Bavorsku – a naopak.

Všechny hlavní svátky (Navštívení Panny Marie, Nanebevzetí Panny Marie...) se slavily v létě, v době dlouhých dnů a s vyhlídkou pěkného počasí, což bylo pro procesí a slavení poutí příznivé.¹⁵ Bylo také důležité, aby člověk v době největšího zaneprázdnění polními pracemi, našel potřebný klid a odpočinek a načerpal nové síly.

1.2.2 První omezení a následné znovuoobnovení poutí

Poutě začaly být omezovány již reskriptem z 11. dubna 1772, kdy byla zakázána procesí mířící z dědičných zemí do zemí cizích.¹⁶ Reskript byl vydán pravděpodobně buď Marií Terezií, která vládla od r. 1740, nebo jejím synem Josefem II., kterého Marie Terezie učinila spoluvladařem právě roku 1772. Jelikož obliba poutí nezanikla a začala znovu narůstat již na počátku 19. století, byly poutě znovu oficiálně povoleny rakouským státem až v roce 1840.

¹³ HANZAL, J. Mariánský kult v Čechách. In: *Rekatolizace v českých zemích*. Pardubice: MÚ Jičín, 1995, s. 22.

¹⁴ Tamtéž, s. 19.

¹⁵ Je třeba uvést rozdíl mezi poutí a procesím. Pout' směřovala většinou k místům, kde se uchovávaly významné ostatky nebo milostné sochy či obrazy. Často si je organizovali sami laici. Dnes je pout' spíše otázka vlastního přesvědčení poutníka vydávajícího se na cestu. Na rozdíl od poutě je procesí průvodem liturgického charakteru se slavnostními prvky, konané zejména o velkých svátcích. V praxi spolu pout' s procesím splývají.

¹⁶ HRONKOVÁ-OURODOVÁ, L. Proměna mariánských poutí v jižních Čechách ve 20. století. In: *300 let poutního kostela Jména Panny Marie na Lomci*. Vodňany: Městské muzeum a galerie ve Vodňanech, 2005, s. 65.

V druhé polovině 19. století, v období tzv. „průmyslové revoluce“ a to nejen díky ní, nastaly v české společnosti výrazné změny. Zrušením poddanského vztahu z roku 1848 se začali stěhovat lidé z vesnic do měst za prací a do popředí vystupovala svoboda jedince. Nově vznikající směry nacionalismus, liberalismus a socialismus ovlivňovaly dosavadní myšlení i to náboženské. Po době osvícenství se katolická církev znovu začala vracet k utvrzování náboženského vnímání tehdejšího člověka prostřednictvím modliteb, různých (i mariánských) pobožností a hlavně poutí, které zaznamenaly velký rozmach. Na různých místech se objevovala mariánská zjevení (1858 v Lurdech ve Francii, 1866 ve Filipově v Čechách).

1.2.3 Napětí ve 20.století

Pout' s procesím se ve své formě na počátku 20.století příliš neliší od poutě v době barokní. Avšak objevuje se zde náznak změny. Sice jsou poutě na počátku 20. století stále ještě procitřovány s určitou opravdovostí a tradičností, ale již začínají být určitými společenskými vrstvami považovány za jakýsi „nemoderní přežitek“, lidovou zbožnost a za sentimentální výjev. Postupně se zavedená norma tradice hroubí a postoje zejména venkovského obyvatelstva ustupují do pozadí: „*Lidé, často venkované, kteří se účastní poutí nejčastěji, jsou v očích městských vnímáni jako hloupější, méně vzdělaní, konzervativní*“.¹⁷ Na druhé straně mnozí účastníci poutí (např. umělci) neskrývají nadšení z průběhu poutí. Vnímají je ale spíše jako příjemnou součást lidového folkloru.

V období druhé světové války se kněží stále snažili vykonávat bohoslužby a různé náboženské obřady, které však v době nesvobody získaly nový rozměr. Přestože byla vnější činnost církve značně omezena, poutní život přerušen nebyl. Od roku 1939 musel farář žádat okresní úřad o povolení pouti.¹⁸ Poutě i samotné bohoslužby se staly prostředím posilujícím vlastenecké uvědomění a individuální naději. Typickým příkladem se staly v létě 1939 tradiční poutě s promluvami věhlasných kazatelů.¹⁹

---

¹⁷ HRONKOVÁ-OURODOVÁ, L. Proměna mariánských poutí v jižních Čechách ve 20. století. In: *300 let poutního kostela Jména Panny Marie na Lomci*. Vodňany: Městské muzeum a galerie ve Vodňanech, 2005, s. 68.

¹⁸ Tamtéž, s. 71.

¹⁹ STRÍBRNÝ, J. Katolická církev v českých zemích v čase dvou totalit. In: LIBOR, J. *České církevní dějiny ve druhé polovině 20. století*. Brno: CDK, 2000, s. 80.

Situace v pohraničních oblastech, které byly připojeny k Třetí říši (patřil sem i Kájov), byla po říjnu 1938 značně ambivalentní.²⁰ Většina věřících byla v těchto oblastech, zvláště v počátečním období, stržena nacionálním nadšením a v některých případech se i duchovní podíleli na nacistické propagandě a aktivně spolupracovali s režimem. Část německých katolíků však zůstala věrna etickým principům křesťanství a z počátečního skrývaného odstupu vůči nacismu postupně vrůstali do rezistence. Podle dostupných údajů skončilo ve věznicích a koncentračních táborech také 195 německých kněží z Čech, Moravy a Slezska. Z toho 23 jich přišlo o život.²¹

Dne 27.5. 1942 byl spáchán atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Po celém protektorátu bylo vyhlášeno stanné právo a poutě byly zakázány. Stanné právo bylo po třech měsících odvoláno, avšak veškeré průvody a poutě zůstaly zakázány.²² Konec války v roce 1945 byl na poutních místech oslavován zástupy věřících. Děkovné a manifestační poutě probíhaly na většině poutních míst.

Po únoru 1948, kdy převzala moc ve státě komunistická strana, nastala zásadní změna pro demokratickou část společnosti i pro její instituce, které se velmi rychle dostaly do nesvobodného a nerovnoprávného postavení a byly postupně utlačovány. Kvůli vlivu katolické církve, který měla mezi poměrně velkou částí obyvatelstva, a také kvůli univerzálnímu rozměru, který zaujímala, ji považovali komunisté za vážnou překážku v ovládnutí společnosti a označili ji za nebezpečného protivníka a nepřítele.²³ V prvních letech po nastolení totalitního režimu se komunisté snažili využívat masové účasti lidí na poutích k propagaci své ideologie. Následně se církev dostala pod přísný dohled Státního úřadu pro věci církevní, který začal působit v roce 1949. Poutě byly zakázány, byly uzavřeny některé kostely a kláštery, ale i přesto se poutě neoficiálně konaly.

---

²⁰ Mnichovská dohoda ze dne 29.9. 1938, kdy se představitelé evropských států bez účasti ČSR dohodli o vydání československých pohraničních zemí (obývaných převážně německou menšinou) nacistickému Německu, znamenala pro Československo ochromení a ztrátu státnosti. 16.3. 1939 vznikl Protektorát Čechy a Morava.

²¹ STRÍBRNÝ, J. Katolická církev v českých zemích v čase dvou totalit. In: LIBOR, J. *České církevní dějiny ve druhé polovině 20. století*. Brno: CDK, 2000, s. 81.

²² Např. v Římově žádal farář poutníky rozhlase, aby se společně nemodlili, aby nezpívali, jelikož hrozilo oznámení státní policii apod. Je paradoxem, že právě v tomto roce byl v Římově zaznamenán výjimečný počet poutníků – asi 15 tisíc. Více HRONKOVÁ-OURODOVÁ, L. Proměna mariánských poutí v jižních Čechách ve 20. století. In: *300 let poutního kostela Jména P. Marie na Lomci*. Vodňany: Městské muzeum a galerie ve Vodňanech, 2005, s. 72.

²³ STRÍBRNÝ, J. Katolická církev v českých zemích v čase dvou totalit. In: LIBOR, J. *České církevní dějiny ve druhé polovině 20. století*. Brno: CDK, 2000, s. 82.

Čtyřicet let totalitní vlády znamenalo utlumení náboženského dění, forma poutí se změnila, poutní tradice téměř zanikla a kostely i jiné církevní budovy postupně chátraly. Duchovní byli pronásledováni, zavíráni do věznic nebo odcházeli do exilu. Během šedesátých a sedmdesátých let ubylo katolíků ve městech i na venkově. Poutní bohoslužby se směly konat pouze v prostorech kostela. Lidé se nesměli shlukovat ani se společně modlit. Ti, co měli poutní tradici stále živou v paměti a považovali účast na poutích za přirozenou součást života, postupně vymírali.²⁴

Pražské jaro roku 1968 znamenalo uvolnění politických tlaků. Náboženský život byl oživen. Avšak následné období normalizace znemožnilo jakýkoliv náboženský projev na veřejnosti a ideály z jara 1968 ztroskotaly. Důležitým zvratem v životě církve i společnosti v Čechách byla pouť na Velehrad, konaná roku 1985. Tato pouť se stala národní manifestací a prosbou jak za náboženskou svobodu, tak i za národní.²⁵

Po pádu komunistického režimu v roce 1989 nastala doba obnovování vnitřního církevního života, všechny diecéze dostaly řádné biskupy, Československo poprvé navštívil papež Jan Pavel II. a do veřejné duchovní služby se vrátili perzekuovaní kněží i část kněží z exilu.²⁶

2. KÁJOV

Kájov je městečko ležící v podhůří Šumavy, asi 6 km od Českého Krumlova. Nachází se zde poutní kostel Nanebevzetí Panny Marie, v němž stojí socha Panny Marie Kájovské, která je hojně navštěvována nejen o pouti, která se koná druhý víkend v říjnu, ale také během celého roku. K objektu kostela přiléhá ještě kaple Smrti Panny Marie, která je považována za nejstarší místo poutního areálu a je součástí ústřední části kostela (vstoupit do ní lze jen z presbytáře přes sakristii). Samostatně stojí kaple Sv. Jana Nepomuckého a hřbitovní kaple Sv. Terezie. Celému „komplexu“ kaplí by však náleželo označení chrám, jelikož rozmístěním jednotlivých částí kostela se chrámu podobá. Také pro věřící by svým významem a působením chrámem mohl být.

---

²⁴ HRONKOVÁ-OURODOVÁ, L. Proměna mariánských poutí v jižních Čechách ve 20. století. In: *300 let poutního kostela Jména P. Marie na Lomci*. Vodňany: Městské muzeum a galerie ve Vodňanech, 2005, s. 76.

²⁵ Tamtéž, s. 77.

2.1. Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Pokud poutník přijde ke kostelu ze západu, tj. přes prostranství mezi farními budovami, stane přímo před vchodem do hlavní části kostela. V oblouku nad vchodem je zbytek fresky, která znázorňuje Pannu Marii, která rozprostírá svůj plášť nad lid různých společenských vrstev. Podobná freska je na vnější stěně kostela na východní straně.

Interiér kostela je honosným gotickým dílem. Před presbytářem tvoří strop síťová klenba zdobená malbou květů s úponky. Strop podpírají dva štíhlé sloupy podobné palmám, které se od vrcholů rozvětvují do žeber klenby, která v každém poli tvoří jinou hvězdu. Návštěvníkův pohled upoutá vysoký barokní oltář, na němž uprostřed sedí na trůnu Madona s Ježíškem v náručí.²⁷ Socha je vyrobena z lipového dřeva a pochází z doby kolem roku 1450. Tento oltář nechala roku 1769 zhotovit ze solnohradského mramoru rodina Schwarzenberků. Po obou stranách oltáře stojí sochy svatého Jáchyma a svatého Josefa a také sochy zakladatelů řádu cisterciáků – svatého Bernarda z Claervoux a svatého Benedikta. Presbytář dále zdobí barokní kazatelna se symbolem okřídleného srdce a reliéfem dobrého pastýře, který nese na zádech ovečku.

Na přechodu z lodi kostela do presbytáře se nacházejí dva novogotické oltáře pocházející z roku 1881. Jeden se svatým Josefem, svatým Janem Nepomuckým a svatou Terezií z Lisieux, druhý se svatou Annou, svatou Anežkou a Pražským Jezulátkem. Napravo je velký kříž s Kristem. Boční stěny lodě lemují obrazy křížové cesty z roku 1759, které darovali zdejší manželé jako poděkování za uzdravení. Na pravé straně presbytáře je vyobrazena Marie na návštěvě u své příbuzné Alžběty.

2.1.1 Kaple Smrti Panny Marie

Do této kaple, která je považována za nejstarší místo areálu kostela, se vchází z presbytáře přes sakristii.²⁸ Na oltáři vpravo je obraz svatého Wolfganga, pod ním svatý Linhart, svatý Florián a další mučedník. Vzácný je gotický reliéf barokního oltáře. Představuje smrt Panny

---

²⁶ STŘÍBRNÝ, J. *Katolická církev v českých zemích v čase dvou totalit*. In: LIBOR, J. *České církevní dějiny ve druhé polovině 20. století*. Brno: CDK, 2000, s. 87.

²⁷ Viz Příloha II.

²⁸ Dveře do ní jsou i zvenku. Je svým způsobem kostelíkem rozděleným do dvou kaplí. Tou druhou je kaple svatého Linharta, kde stojí zpovědnice. Viz Příloha I.

Marie jako odchod domů.²⁹ Tento reliéf vytvořil neznámý umělec v 15. století. Na zdech jsou zbytky starých fresek, které také představují smrt Panny Marie. Zde leží Marie na smrtelném loži obklopena apoštoly. Nad tímto výjevem je Kristus držící malou Marii na rukou.

2.1.2 Kaple svaté Terezie a kaple svatého Jana Nepomuckého

Na jižní straně za kostelem se nachází hřbitov a před ním kaple svaté Terezie z Lisieux, patronky misie.³⁰ Na oltáři je její socha, jak přijímá květiny od Matky Boží, která drží dítě. Terezie shazuje květy dolů na poutníky a uděluje jim milost, jak slíbila.

Cisterciáci postavili roku 1699 kapli svatého Jana Nepomuckého jako místo určené pro zpovědi.³¹ Zajímavý je v ní barokní oltář – andělé zprostředkovávající lidem Milost Boží.

2.2 Poloha Kájova jako poutního místa

Poutní kostel Nanebevzetí Panny Marie v Kájově je postaven na vyvýšenině (přesto však v dolině) mezi Šumavou a Blanským lesem (Kletí), která je oddělena od Českého Krumlova krátkým a úzkým údolím říčky Polečnice. Kájovem prochází hlavní silnice vedoucí směrem na Hořice na Šumavě a dále na Černou v Pošumaví či Lipno nad Vltavou. Pod svahem, na kterém se kostel nachází, se stýkají kájovský a třelštický potok. Samotný kostel je při příjezdu do obce od Krumlova i od Hořic dobře viditelný.³²

V sedmnáctém století vedla z Českého Krumlova do Kájova poutní cesta s patnácti růžencovými zastaveními. V současnosti však již cesta jako taková neexistuje. Část růžencových zastavení zanikla v devatenáctém století. Na počátku dvacátého století bylo možné nalézt ještě pět zastavení: u zámecké zahrady v Českém Krumlově, ve vsi Kladné (povaleno), za Kladným, na pěšince u potoka Polečnice a poslední blízko Kájova. Dodnes se zachovala pouze dvě zastavení: jedno na odlehlém místě u již nepoužívaného kájovského mostku a z druhého zůstalo jen torzo částečně zazděné do hřbitovní zdi u kostela.³³

²⁹ Marie stojí v kruhu apoštolů a drží svíce umírajících. Jeden z apoštolů jí přidržuje modlitební knihu. Je to spíše scéna rozloučení než scéna smrti. Marie se loučí s apoštoly a odchází za svým synem do ráje. Viz Příloha II.

³⁰ Viz Příloha I.

³¹ Viz Příloha I.

³² Viz Příloha I.

³³ MAREŠ, F. – SEDLÁČEK, J. *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese krumlovském*. Praha, 1918, s. 165.

2.3 Počátky Kájova

Název Kájov (starší pojmenování *Kajov, Kajový, Kajow*; německy *Gojau*) nepochází od důvěrné formy jména Karel. Etymologicky je tu pravděpodobná určitá souvislost mezi názvem Kájov a staroslověnským „*kaj*“, tj. „kajícník, pokání“. Toto místo bylo zřejmě již tradičně věřícími považováno za nejvhodnější pro pokání a dosažení odpuštění.³⁴

Kdo se jednou vydá do Kájova, ocitne se na místě božího uctívání a modliteb starém více jak tisíc let. Nejstarší datování osídlení tohoto kraje je z období od mladší doby bronzové přes halštatskou až po laténskou.³⁵ Sám církevně historický popis místa Kájovského kostela se zmiňuje o tom, že tu bylo dříve pohanské obětiště. Nebylo zde sídlo, pouze božiště sloužící pro široké okolí.³⁶

2.3.1 Vznik Kájova

Existují tři tradiční pověsti o vzniku Kájova. Jedna z nich vysvětluje původ jména Kájov tak, že v dávných dobách (již v období před křesťanstvím zde prý bylo kultovní místo) se do tohoto pustého místa uchýlil kajícník, aby se zde v samotě kál za své hříchy. U svého obydlí vystavěl malou kapličku, kterou zasvětil Panně Marii. Brzy se po okolí rozhlásila o tomto kajícníkovi pověst a lidé z blízka i zdaleka tuto kapličku navštěvovali („*kající duch zbožných křesťanů vyhledával a pokání zde činil*“³⁷), a místo, kde se kajícník zdržoval, nazvali podle přísného kajicného poustevnického života „*Kajovů místo kající*“.³⁸

Druhá pověst, která se dodnes udržuje a je zřejmě nejdůvěryhodnější, vypráví o svatém Wolfgangovi jako původci tohoto poutního místa.³⁹ Po příchodu křesťanství tu v 10. století konal svou misii. Na tuto pověst poukazuje dosud zachovaný zděný sloup s obrazem sv. Wolfganga u vesnice Kladenské Rovné. Před tímto sloupem je velký kámen, na němž jsou dvě nestejně velké stopy a okolní lid vypráví, že na tomto kameni sv. Wolfgang stál a kázal.

³⁴ KOZÁK, P. *Tajemná místa na samém jihu Čech*. Praha: MH, 2001, s. 93.

³⁵ Tamtéž. Podrobnější archeologické záznamy jsem nenalezla.

³⁶ Tamtéž, s. 94-95.

³⁷ MAREŠ, F. – SEDLÁČEK, J. *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese krumlovském*. Praha, 1918, s. 428.

³⁸ SVOBODA, J. F. Kájov. In: *Jihočeské menšiny*. České Budějovice, 1925, s. 316.

³⁹ Sv. Wolfgang žil v 10. století (zemřel r. 994) a byl biskupem v Německu. Roku 973 svolil proti vůli jiných církevních představitelů k odtržení Čech od biskupství v Řezně a k založení samostatného biskupství v Praze.

K tomuto kameni se pořádaly ve středověku velké poutě, které byly r. 1466 zakázány: „*Zákaz tento byl vydán ve středu po svátku sv. Jana Křtitele od Hilaria z Litoměřic, děkana a též administrátora arcidiecéze pražské. Jako důvod tohoto zákazu je uvedena nestejnost stop v kameni a nemožnost historicky tuto událost dokázat. Aby snad mu nemohlo býti vytýkáno, že zakazuje úctu sv. Wolfganga, nařídil, by v Kájově byl zřízen samostatný oltář tohoto svěťce.*“⁴⁰ Hilarius z Litoměřic ve svém zákazu připomenul, že: „*...podle církevních předpisů byly oltáře na polích zapovězeny a zdejší zázraky byly pouze ďábelským znamením, neboť sv. Wolfgang nikdy v Čechách nebyl.*“⁴¹ Dále tvrdil, že stopy nejsou žádného zázračného původu, ale vytvořily je prorůstající kořeny okolních stromů.⁴²

Poprvé se však Kájov vyskytuje v dějinách roku 1263 v zakládací listině cisterciáckého kláštera (cisterciáci spravovali Kájov až do roku 1785, kdy klášter zrušil císař Josef II.) ve Zlaté Koruně.⁴³ „*Z vděčnosti za dobyté vítězství u Kressenbrunnu na řece Moravě roku 1260 založil zlatý český král Přemysl Otakar II. klášter ve Svaté Koruně (- původní název Zlaté Koruny; úcta ke svaté trnové koruně).*“⁴⁴ V této listině je připomínán také poplužní dvůr Kajow, který král spolu s Křenovem, Kladným a Záhorkovem (území Boletic) daroval zlatokorunskému klášteru jako „*zvláštní klenot*“⁴⁵, z čehož je zřejmé, že si král tohoto místa velmi vážil.

V zakládací listině nejsou žádné zmínky o nějakém kostele, který by se v Kájově nacházel, ale i přesto se soudí, a z rukopisné zprávy kájovského faráře Václava Pergera z roku 1705 je patrné, že již tehdy kostel v Kájově byl a že již tehdy byl poutní. Je otázkou, zda by za zbožných českých králů v 11. a 12. století byly zdejší královské statky bez kostela.

Roku 1340 se v listině uložené v archivu kláštera ve Vyšším Brodě připomíná první známý farář v Kájově, tj. Konrád.⁴⁶ V té době již tedy musela v Kájově být fara. Šest let na to, 1. května 1346 přichází faře první nadace v listu Petra z Rožmberka z Českého Krumlova: „*Petr z Rožmberka, nejvyšší komorník království českého, Jan z Čakova a Beneš z Komarič*

V roce 1052 byl církví prohlášen za svatého. Je patronem horníků a v minulosti byl velmi oblíbeným světcem na Šumavě. Na znamení šíření křesťanství je zobrazován s malým kostelíkem v rukou a u nohou. Viz Příloha II.

⁴⁰ SVOBODA, J. F. Kájov. In: *Jihočeské menšiny*. České Budějovice, 1925, s. 316.

⁴¹ ROYT, J. *Obraz a kult v Čechách 17. a 18. stol.* Praha: Karolinum, 1999, s. 10.

⁴² Tamtéž.

⁴³ PROKOPOVÁ, Z. Barokní poutní cesta z Českého Krumlova do Kájova. In: *Sborník SOkA v Českém Krumlově 1993-1998*. Český Krumlov: SOkA Český Krumlov, 2000, s. 75.

⁴⁴ SVOBODA, J. F. Kájov. In: *Jihočeské menšiny*. České Budějovice, 1925, s. 317.

⁴⁵ ZBOROVSKÝ, J. Z historie Kájova. In: *Výběr z prací členů historického kroužku při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích*. Č. 1., České Budějovice: Jihočeské muzeum, 1968, s. 29.

⁴⁶ SVOBODA, J. F. Kájov. In: *Jihočeské menšiny*. České Budějovice, 1925, s. 317.

dosvědčují, že Bušek z Rovných se souhlasem své manželky daroval kostelu Panny Marie v Kájově na spásu své duše mlýn pode vsí Mezipotočím (Nesponding), se dvěma koly, poli, lukami a jinými užitky, příslušenstvím a právy dědičně s podmínkou, že Dětrich, plebán téhož kostela, i jeho nástupci budou povinni udržovati ve jmenovaném kostele věčné světlo a vykonávati za dárce výroční služby boží (vigilie s devíti lekcemi a deset mší ročně).“⁴⁷

2.3.2 Stavba kostela

Podle legendy se předpokládá, že v Kájově stál první dřevěný kostelík již v roce 973, kdy ho na své misijní cestě nechal sv. Wolfgang ke cti Matky Boží postavit vedle zázračného pramene. Na jeho místě se pak začala ve 12. století stavět kaple Smrti Panny Marie. Zdá se tedy, že tato kaple je nejstarší částí kostela. Některé prameny však považují toto poutní místo za nejstarší v Čechách.⁴⁸

Vedle kaple se v roce 1255 začalo se stavbou nového velkého kostela, který byl mezi lety 1471-1485 přestavěn na pozdně gotický (jeho jihozápadní roh přesto zůstal v té době románský), a definitivně byl dokončen roku 1488. Ve své podobě, s barokními úpravami, se dochoval dodnes. Věž je celá nová, neboť původní shořela v roce 1691 po zásahu bleskem.

Do roku 1989 kostel postupně chátral, ale po sametové revoluci se v roce 1990 se přihlásili původní obyvatelé německé národnosti a věnovali hlavní část nákladu na celkovou opravu kostela. Dvaceti procenty se podílel český stát.

Přestavba kostela z 15. století je opředena několika legendami. Jedna vypráví o tom, že původně měl být kájovský „chrám“ vystavěn na rozhraní pozemků knížecích (pozemek Křenova) a farních, kde nyní stojí kaple Nejsvětější Svátosti, ale dílo se nedařilo. Co se za dne postavilo, bylo v noci někým nebo něčím rozbouráno a další den byly stavební kameny nalezeny na místě starého kostela (věřící tvrdí, že sám Bůh ukázal Panně Marii, kde by měla svatyně stát, a ona stavební materiál přemístila).⁴⁹ To se opakovalo ještě několikrát a nakonec byly základy položeny na místě původního kostela.

⁴⁷ SOKA Český Krumlov, FÚ Kájov, F-4, č. kartonu I.

⁴⁸ SOKA Český Krumlov, FÚ Kájov, F-4, kniha č. 2. *Die Erinnerung an das 400 jährige Jubiläumsfest des alt ehrwürdigen Wallfahrtsortes Maria Gojau*. Graz, 1888.

⁴⁹ Tamtéž.

Druhá pověst vypráví o zázračném zachránění jakéhosi pokrývače, který spadl z vysoké střechy kostela a na přimluvu Panny Marie byl ušetřen zraněním, takže hned mohl pracovat dál: „*Místo pak, ze kterého spadl, označil bílým křížem, jež je až dosud na jižní straně vidět*“.⁵⁰ Bohužel dnes už na nové zrekonstruované střeše kostela kříž není. K této pověsti se váže ještě dovětek: „*Onen zázračně zachráněný ukazoval v místním hostinci ono nešťastné uklouznutí a při předvádění spadl ze židle a byl na místě mrtev.*“⁵¹

3. HISTORIE POUTNÍHO MÍSTA KÁJOV

Jak už jsem se zmínila výše, datování vzniku kostela v Kájově sahá podle tradice až do desátého století, ale žádné „řádné“ písemné zmínky o tom dochované nejsou. Až z listiny Přemysla Otakara II. o založení zlatokorunského kláštera a z nadační listiny z roku 1346 je zřejmé, že v této době, tj. ve 13. až 14. století již kostel v Kájově byl poutním. Zlatokorunští cisterciáci byli horliví ctitelé Panny Marie a úctu k ní silně rozšiřovali a podporovali i mezi prostými lidmi.

Abyste cisterciáci ještě více podnítili lid k návštěvě tohoto poutního místa, snažili se pro kájovský kostel získat co nejvíce duchovních výhod a odpustků pro ty, kteří ho navštíví. „*Přijmou svátosti a předepsané modlitby vykonají. Arcibiskup Zbyněk z Hasenburku dle opisu v kájovském archivu zachovaném udělil dne 23.6. 1410 na všechny soboty, neděle a svátky čtyřicet dní odpustků všem, kdož by tento chrám Páně, kamž, jak sám píše, mnoho věřících putuje, navštívili a pět Otčenášů a sedm Zdravasů se pomodlili.*“⁵²

Třebaže 7.7. 1400 papež Bonifác XI. připojil kájovský farní kostel zlatokorunskému klášteru a dovolil, aby byla kájovská fara osazována klášterními kněžími (skutečným duchovním správcem Kájova měla být Zlatá koruna – opat reprezentoval, mniši se o Kájov měli starat), nestalo se tak. Přišlo období husitských válek.

Kostel a fara byly poprvé vypáleny husitskými vojáky 10.5. 1420, podruhé 16.10. 1469 rovněž kališnickými vojáky. Vyplenili i zlatokorunský klášter a obléhali Český Krumlov. Ačkoliv Český Krumlov nedobyli, Kájov zřejmě utrpěl velikou ránu a byl zbořen i dosavadní

⁵⁰ SVOBODA, J. F. Kájov. In: *Jihočeské menšiny*. České Budějovice, 1925, s. 319. Bílý kříž viz Příloha III.

⁵¹ WEIS, M. *Jihočeské Ave – duchovní průvodce po putovních místech českobudějovického biskupství*. Praha: Arista, 2001, s. 89.

⁵² SVOBODA, J. F. Kájov. In: *Jihočeské menšiny*. České Budějovice, 1925, s. 318.

pozůstatek oné části románského kostela. *Popravčí kniha rožmberská* uvádí, že v roce 1422: „...Kájov byl vypálen Boletickými na povel Biskupce, neboť se tam mnoho zlého dělo.“⁵³ V obecní kronice Kájova je tato událost - vypálení od Boletických – datována do roku 1423. Záleží tedy na tom, čemu se dá věřit jako spolehlivějšímu zdroji.

Po husitských válkách přišla již zmíněná přestavba kostela, kterou řídil farář Michal Pils, rodák z Chvalšín. Aby sehnal finanční prostředky, pověřil farníka Freiburgera, aby se vydal na pouť do Říma, aby tam vyprosil nějaké odpustky. Freiburger skutečně dne 16.4. 1484 pro svůj kostel odpustky dostal, které mohli dostat ti, kteří přispějí na stavbu kostela.⁵⁴

O duchovní správu se opět začali starat cisterciáci ze Zlaté Koruny a význam poutního místa stále vzrůstal. Již kolem roku 1500 sem proudily zástupy poutníků, aby se zde setkali s Bohem, přijali svátost zpovědi a eucharistie a aby se jim na přímlovu Panny Marie dostalo síly a požehnání. Přicházeli sem cisterciáčtí opati z Hohenfurtu (byl založen roku 1259 Pány z Růže a mnichy z Wilheringu u Linze), představení premonstrátů ze Schläglu u Rohrbachu v Horním Rakousku, jezuité z Českého Krumlova, ale také mnoho dalších kněží z zahraničí. Kostel měl šest funkčních východů, aby sem kněží mohli přivést lid i mimo svaté přijímání.⁵⁵

V jednom z pramenů se hovoří o tom, že v 16. stol. sem přicházelo již 60 000 poutníků za rok, ač bylo obyvatelstva poskromnu a bylo k dispozici jen málo cest, po kterých se do Kájova dalo dostat.⁵⁶

3.1 17. století – nejvýznamnější období pro Kájov

Roku 1611 zaplavili krajinu kolem Českého Krumlova pasovští žoldáci. Do této doby bylo zdejší prostředí téměř úplně české. Češi byli převážně vyvražděni nebo se rozutekli a český jazyk se začal pomalu vytrácet. Následně se zde začali usazovat němečtí kolonisté. O devět let později vtrhl do Zlaté Koruny Mikuláš Eckerstein v čele Mannsfeldových žoldáků a zpusťošil klášter i jeho statky. Při třicetileté válce tedy Kájov nezůstal ušetřen.⁵⁷ Ve třicátých letech byl zřízen v Kájově hospic. Přišla bída a poutnictví začalo upadávat, ale i přesto, že se do Čech

⁵³ KADLEC, J. *Dějiny kláštera Svaté Koruny*. České Budějovice, 1949, s. 125.

⁵⁴ Tamtéž. V uvedeném prameni se nedozvídáme, od koho Freiburger odpustky vyprosil.

⁵⁵ Mathuni, J. *Geschichte der Wallfahrtskirche Maria Gogau*. Nestr.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ SVOBODA, J. F. Kájov. In: *Jihočeské menšiny*. České Budějovice, 1925, s. 319.

pomalů vkrádal protestantismus, „pamatovali zbožní ctitelé mariáňští na tuto svatyni mnohými dary“. ⁵⁸

V průběhu století se v Kájově objevovaly zástupy lidí, kteří ve zdejším kostele děkovali, prosili a modlili se. V roce 1631 sem měl z Prahy pěšky doputovat i místodržící českého království Jaroslav Bořita z Martinic, který byl svržen z okna při „*Druhé Pražské defenestraci*“, ⁵⁹ aby poděkoval za zázračné zachránění života. ⁶⁰ Jako poděkování za zachránění věnoval kájovské soše Madony damaškové šaty.

Roku 1632 se nedaleko kostela objevil zázračný pramen. Byla zde zřízena studánka a nad ní kaplička: „*Studánka je asi 4 metry hluboká a její zdi jsou zpevněny roztlučenými kameny. Nachází se na cestě do Kladrného.*“ ⁶¹ Připutoval sem jakýsi Martin Ignác Pechia ze Sudonic se svojí ženou, která byla smrtelně nemocná, po napití vody ze studánky se však zázračně uzdravila. ⁶² Studánka však uzdravovala hlavně nevidomé. Ale ona studánka by tu měla být už od dob založení kostela sv. Wolfgangem, není tedy známo, který pramen se mýlí. ⁶³

Do tohoto období spadal i příchod Jana Kristiána z Eggenberku (1641-1710) do Českého Krumlova, který si zvolil za své rezidenční město. Eggenberkové vlastnili českokrumlovské panství od r. 1622, kdy je získal Jan Oldřich z Eggenberku od císaře Ferdinanda II. ⁶⁴

3.1.1 Matěj Aleš Ungar

Kostel začal znovu vzkvétat za faráře Matěje Aleše Ungara. V roce 1661 nechal postavit novou farní budovu, jejíž stavba stála 1448 zlatých. Po dostavení se postaral i o celý kostel. Kostel byl rozšířen o sakristii, byla postavena nová věž, opraveny a znovu vymalovány oltáře. Jeho postava je zajímavá tím, že roku 1656 začal zapisovat různé podrobnosti o životě kostela, které považoval za důležité do první farní kroniky Kájova.

⁵⁸ MAREŠ, F., SEDLÁČEK, J. *Soupis památek historických v politickém okrese krumlovském*. Svazek I. Praha: 1918, s. 429.

⁵⁹ Dne 23.5. 1618 svržení z oken Pražského hradu místodržící Slavata, Martinic a písař Fabricius. Tato událost předznamenala začátek českého stavovského povstání.

⁶⁰ Mathuni, J. *Geschichte der Wallfahrtskirche Maria Gojau*. Nestr.

⁶¹ KRÖLL, J. *Der Wallfahrtsort Maria Gojau*. Krummau: Oblaten in Maria Gojau, 1932, s. 32.

⁶² MAREŠ, F., SEDLÁČEK, J. *Soupis památek historických v politickém okrese krumlovském*. Svazek I. Praha: 1918, s. 430.

⁶³ Při „terénním“ průzkumu této oblasti jsem neobjevila ani jednu z nich.

Přesto, že Ungar převzal po předchozím faráři kostel ve zchátralém stavu, dokázal ho zvelebit a vynesl jeho význam opět na výsluní. Přicházela sem četná procesí z okolních vesnic i vzdálenějších měst: „*Poutníci si vyprávějí, kterak milostná socha Matky Boží září světlem nebeským a za tmavé noci bývá obklopena prozpěvujícími cheruby...*“⁶⁵

Původně vedla z Českého Krumlova do Kájova pouze obyčejná cesta, ale roku 1667 nechal eggenberský dvorní lékař Ondřej Volkshofen postavit podél cesty patnáct růžencových zastavení, která byla v témže roce vysvěcena. Byly to žulové válcovité sloupy zakončené čtyřbokými kapličkami s železnými křížky. Kapličky obsahovaly na plechu namalované jednotlivé výjevy růžencových tajemství. Vyobrazení růžencových tajemství věřícím pomáhalo k vytvoření živější představy o událostech, o nichž lidé při modlitbě rozjímali.⁶⁶

Roku 1678 se město Český Krumlov zavázalo každoročně putovat do Kájova, následně Prachatice, dokonce i z Českých Budějovic sem směřovali poutníci. V létě, v době extrémního sucha, sem Budějovičtí putovali, aby u zdejší sochy Panny Marie vyprosili vláhu. Již při cestě zpět do přšelo natolik, že se příkopy podél cest celé zaplnily vodou a plavaly v nich ryby.⁶⁷

Ve dne se Matěj Aleš Ungar staral o farní hospodářství a v noci studoval. To zřejmě mělo vliv i na vznik jeho oční choroby, která později, když se roku 1688 stal zlatokorunským opatem, způsobila, že úplně oslepl.⁶⁸ Zemřel v roce 1701 na den Neposkvrněného početí Panny Marie. Předpověděl nejen den, ale i hodinu své smrti.⁶⁹

Po jeho smrti byla roku 1697 nová sakristie ještě rozšířena a starý kostelík Smrti Panny Marie byl spojen s hlavní částí. O dva roky byla postavena kaple Sv. Jana Nepomuckého, která měla sloužit ke zpovědím poutníků.

---

⁶⁴ PROKOPOVÁ, Z. Barokní cesta z Českého Krumlova do Kájova. In: *Sborník SOkA v Českém Krumlově 1993-1998*. Český Krumlov: SOkA, 2000, s. 75.

⁶⁵ KOŠNÁŘ, J. *Poutnická místa a památné svatyně v Čechách*. Praha: Kotrba, 1904, s. 432.

⁶⁶ Zmíněný zakladatel poutní cesty se zasadil o získání odpustků pro každého poutníka, kteří se zbožně pomodlí růženec u těchto sloupů. Více PROKOPOVÁ, Z. Barokní cesta z Českého Krumlova do Kájova. In: *Sborník SOkA v Českém Krumlově 1993-1998*. Český Krumlov: SOkA, 2000, s. 75. Viz Příloha V.

⁶⁷ WEIS, M. *Jihočeské Ave – duchovní průvodce po putovních místech českobudějovického biskupství*. Praha: Arista, 2001, s. 90.

⁶⁸ ZBOROVSKÝ, J. Z historie Kájova. In: *Jihočeský sborník historický 1997-98 Jihočeského muzea*. České Budějovice: Jihočeské muzeum, 1998, s. 31.

⁶⁹ KOŠNÁŘ, J. *Poutnická místa a památné svatyně v Čechách*. Praha: Kotrba, 1904, s. 430.

3.2 Další historický vývoj

Roku 1680 ve zdejší krajině vypukl mor. Do Kájova přicházela mnohá prosebná procesí, aby požádala kájovskou Madonu o pomoc v překonání nemoci a v uzdravování nemocných.⁷⁰ Vyslyšené prosby se zapisovaly do knihy zázraků, kterou vedla duchovní správa.⁷¹ Potom byly poutě kvůli moru zakázány.⁷²

Pravděpodobně mezi lety 1707-1710 bylo v Kájově založeno škapulířové bratrstvo Panny Marie Karmelské. Účelem bratrstva bylo připravování se na dobrou smrt a modlení se za duši v očistci. Povinností členů bratrstva bylo zejména nošení škapulíře.⁷³ Během Škapulířové slavnosti, která se konala na svátek Panny Marie Karmelské (16.7.), museli členové během slavnostního týdne dvakrát držet půst nebo vykonat dobrý skutek. Zásadním bylo pro bratrstvo dodržování předepsaných regulí a kladl se důraz na princip solidarity.⁷⁴

Pro Kájov bylo velkým neštěstím to, že na rozkaz císaře Josefa II. byl 10.11. 1785 zrušen klášter ve Zlaté Koruně. Mniši byli rozpuštěni a Kájov ztratil svého ochránce. Zanedlouho po zrušení kláštera byl vydán rozkaz, který zakazoval poutě. Církevní majetek (hlavně votivní obrazy) byl z kostela odstraněn. Duchovní správu převzali diecézní kněží. Kájov se začal znovu vzmáhat až v polovině devatenáctého století. Roku 1892 byla vystavěna železniční trať z Českých Budějovic do Kájova a poutníci měli další možnost, jak se na poutní místo dostat.

Na přelomu 19. a 20. století se forma poutí nijak zvlášť neměnila. Návštěvníkem a hostem poutního kostela v Kájově bývala často během letního pobytu v Červeném Dvoře (asi 3 km západně od Kájova) rodina Schwarzenberků. Místo navštěvovali soukromě případně s hosty, poutí se zúčastňovali spíše výjimečně, ale nechávali si sloužit bohoslužbu.⁷⁵

---

⁷⁰ O zákazu se prameny podrobněji nezmiňovaly. SVOBODA, J. F. Kájov. In: *Jihočeské menšiny*. České Budějovice, 1925, s. 320.

⁷¹ Prosby se týkaly nejen moru, ale obecně veškerého uzdravování. Kniha zázraků – Miracula. Více v: PROKOPOVÁ, Z. Každodenní život poutního místa Kájov v letech 1656-1725. In: *Jihočeský sborník historický 1997-1998*. České Budějovice: Jihočeské muzeum, 1998, s. 61. O oficiálním uznání nic v literatuře nebylo.

⁷² Tamtéž.

⁷³ Viz Příloha IV. Škapulíř se skládal ze dvou čtverců z pevnější látky spojené dvěma stuhami. Nosil se zavěšený na krku tak, že konce splývaly na hrudě a záda.

⁷⁴ PROKOPOVÁ, Z. Každodenní život poutního místa Kájov v letech 1656-1725. In: *Jihočeský sborník historický 1997-1998*. České Budějovice: Jihočeské muzeum, 2000, s. 60.

⁷⁵ HRONKOVÁ-OURODOVÁ, L. Proměna mariánských poutí v jižních Čechách ve 20. století. In: *300 let poutního kostela Jména P. Marie na Lomci*. Vodňany: Městské muzeum a galerie ve Vodňanech, 2005, s. 68.

Počátek 1. světové války znamenal pro Kájov příchod poutníků, kteří sem putovali s prosbami a modlitbami za odvrácení všeho zlého, co válka přinášela. Po roce 1918, i přesto, že tehdejší Československo získalo samostatnost, zůstal Kájov německou baštou. Ve státě se zvyšovala politická nejistota a to zapříčinilo větší přísun poutníků. Na rozdíl od roku 1928, kdy sem přišlo 7042 poutníků, byl v roce 1937 přírůstek poutníků téměř přes deset tisíc.⁷⁶

V roce 1930 povolal českobudějovický biskup do Kájova řád Oblátů Neposkvrněné Panny Marie. Ti renovovali kostel i přilehlé budovy.⁷⁷ Na žádost zdejší české menšiny zde byla zavedena česká mše. Roku 1938 se však musely všechny české rodiny vystěhovat, jelikož byl kraj připojen k Třetí říši. Tradice Kájova jako společného poutního místa pro Čechy i Němce zanikla. Od tohoto roku Češi na poutích chyběli. O rok později nacisté v Kájově zrušili noviciát Oblátů.⁷⁸ Během válečných let začalo na poutích ubývat poutníků – mužů. Procesí byla zakázána a poutníci se shromažďovali k bohoslužbám a modlitbám pouze v prostoru kostela.⁷⁹

Po skončení války dostal český národ kraj zpět. Roku 1946 byla obnovena duchovní správa Oblátů. Po vysídlení Němců z tohoto území zde zůstal jen jeden český kněz, který byl později při represích proti církvi za trest přeložen. V roce 1948 nastal útlum poutí a správu opět převzali diecézní kněží. V době komunismu kostel chátral. Stále však sloužil jako exerciční místo pro kněží českobudějovické diecéze. Po roce 1989 se do Kájova přihlásili původní místní obyvatelé a věnovali finanční prostředky na celkovou rekonstrukci kostela.

Farnost i duchovní správa dnes patří pod českokrumlovský vikariát. O kostel se starají milosrdné sestry řádu Svatého Vincenta z Paula z Mnichova.

3.2.1 Církevní rok v Kájově

V osmnáctém století, kdy byla poutní tradice v Kájově nejživější, sem přicházeli poutníci i procesí v období od března do prosince. Jelikož byl Kájov poutním i farním kostelem,

---

⁷⁶ HRONKOVÁ-OURODOVÁ, L. Proměna mariánských poutí v jižních Čechách ve 20. století. In: *300 let poutního kostela Jména P. Marie na Lomci*. Vodňany: Městské muzeum a galerie ve Vodňanech, 2005, s. 70.

⁷⁷ WEIS, M. *Jihočeské Ave – duchovní průvodce po putovních místech českobudějovického biskupství*. Praha: Arista, 2001, s. 88.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Proč právě muži jsem nezjistila. Podle rukopisu Vzpomínek paní Hátové z Kájova. In: HRONKOVÁ-OURODOVÁ, L. Proměna mariánských poutí v jižních Čechách ve 20. století. In: *300 let poutního kostela Jména P. Marie na Lomci*. Vodňany: Městské muzeum a galerie ve Vodňanech, 2005, s. 72.

sloužily se běžně přes týden mše, často i několikrát denně. V sobotu se konaly odpolední pobožnosti se zpěvem, kterých se účastnili mariánští ctitelé z Českého Krumlova. V neděli se po mši konalo kázání a odpoledne probíhala výuka pro mládež.

Pouť měla svůj řád. Procesí sem pravidelně přicházela o svátcích zasvěcených zejména Panně Marii. Pokud vycházela z Českého Krumlova, šla poutní cestou s růžencovými zastaveními. Průvod poutníků vyšel z města Kájovskou branou a zastavil se u prvního sloupu za zámeckou zahradou. Kněží zde obvykle pronesli krátkou promluvu k věřícím. Potom poutníci pokračovali v cestě za modlitby radostného, bolestného a slavného růžence. Pokud šli v průvodu čeští i němečtí poutníci, předříkávali přítomní kněží slova modlitby česky i německy. U posledního zastavení před kájovským mostem se růženec dokončil a procesí se zpěvem a za vyzvánění zvonů zamířilo do kostela.⁸⁰

Po příchodu do kostela se poutník obvykle zúčastnil bohoslužby, přijal svátosti a vykonal svou osobní pobožnost před sochou Panny Marie. Mohl se také napít vody ze zázračné studánky, nakoupit si různé poutní zboží na památku nebo navštívit místní hostinec.

První průvod sem přicházel z okolních vesnic na svátek Zvěstování Panny Marie (25.3.) a další o měsíc později na den svatého Marka (25.4.). Po bohoslužbách se konal slavnostní průvod: „*V čele nesl farář Nejsvětější svátost v pozlacené paprskové monstranci, ozdobené věncem z umělých květin. Nad knězem drželi kostelní otcové červený baldachýn.*“⁸¹ Svátek dozníval ještě následujících osm dní (oktáv), kdy se denně sloužily bohoslužby spojené se svátostným požehnáním.

Na konci června se na svátek sv. Jana a Pavla konala v Kájově prosebná pobožnost proti bouřím, po které následoval průvod do polí. V čele byla nesena Nejsvětější svátost a lucerna s hořícím světlem. Tato pobožnost s průvodem měla zajistit ochranu úrody. Významným dnem pro Kájov byl svátek Navštívení Panny Marie (2.7.), kdy sem přicházel zlatokoronský opat se svým konventem a poddanými z okolí kláštera. V neděli po tomto svátku přicházeli do Kájova i kapucíni a dominikáni z Českých Budějovic. Na nosítkách nesli sochu Panny Marie.

⁸⁰ PROKOPOVÁ, Z. Barokní cesta z Českého Krumlova do Kájova. In: *Sborník SOKA v Českém Krumlově 1993-1998*. Český Krumlov: SOKA, 2000, s. 76.

⁸¹ PROKOPOVÁ, Z. Každodenní život mariánského poutního místa Kájov v letech 1656-1725. In: *Jihočeský sborník historický 1997-1998*. České Budějovice: Jihočeské muzeum, 1998, s. 59.

Šestnáctého července se konala již zmíněná škapulířová slavnost. Během léta a na začátku podzimu sem přicházela další procesí – ve svátek Nanebevzetí Panny Marie (15.8.) a ve svátek Narození Panny Marie (8.9.), ale ústředním obdobím poutní sezony byly čtyři říjnové soboty, které se nazývali „zlaté“: „...*mimo svátky mariánské bývá tu početná návštěva na soboty v říjnu, které se zlatými zovou*“.⁸² Tato pouť začínala v pátek večer a končila v sobotu večer. Ráno v sobotu se konala mše s kázáním. Byl při ní přítomen zlatokorunský opat, klášterní kněží a knížecí trubači, kteří měli na starost hudební doprovod. Této pouti se poutníci zúčastňovali hlavně proto, aby poděkovali za úrodu a vykonanou práci.

Když skončilo období „zlatých sobot“, začala návštěvnost Kájova klesat. Procesí přišla ještě na svátek svatého Linharta (6.11.), který byl ochráncem dobytka, a poslední zbožné průvody se v Kájově objevily na začátku prosince, na den svatého Františka Xaverského (3.12.) a na svátek Neposkvrněného početí Panny Marie (8.12.). Poutní ruch ustal a obnovil se znovu až v březnu.⁸³

---

⁸² KOŠNÁŘ, J. *Poutnická místa a památné svatyně v Čechách*. Praha: Kotrba, 1903, s. 432.

⁸² PROKOPOVÁ, Z. Každodenní život mariánského poutního místa Kájov v letech 1656-1725. In: *Jihočeský sborník historický 1997-1998*. České Budějovice: Jihočeské muzeum, 1998, s. 58-61.

ZÁVĚR

Bylo by krásné alespoň na chvíli se vymknout z běhu dnešního světa a vrátit se zpět například do 18. století, kdy byla poutní tradice dosud živá a to ve formě, kterou věřící člověk považoval za běžnou součást života. Pro poutníky v této době byla pouť příležitostí nejen k uvědomění si svých vin, k prosbám a díkům určeným Bohu a Panně Marii, ale také příležitostí k setkání se s přáteli či rodinou. V literatuře jsem našla i podrobnosti o tom, jak probíhala pouť v Kájově poté, co skončily všechny denní pobožnosti. Lidé se veselili při dobrém jídle a pití v místním hostinci a sdělovali si své dojmy a zážitky z poutě s ostatními poutníky.

Od poloviny 90. let se tato tradice „setkávání posvátného s profánním“ vytrácí. Ano, samozřejmě, že se lidé ještě dnes zúčastňují poutí, ale putování a modlení v průvodu je téměř zapomenuto. Myslím si, že hlavně dnešní mladé generaci, třebaže věřící, úcta k posvátným a tajemným místům říká pramálo. V konání se poutě v určitém místě nevidí žádný hlubší smysl a i samotný výraz „pouť“ ztratil svou původní náplň a hodnotu. Když se dnes řekne: „V Kájově se koná pouť,“ většině lidí se vybaví množství stánků a krámečků, které nemají s návštěvou kostela jako poutního místa nic společného. Zboží, které by mělo s Kájovem nějakou spojitost, se prodává v areálu kostela před hlavním vchodem a do tohoto prostoru zamíří jen třetina návštěvníků poutě. Pouť také pro mnohé znamená jen rej barev, vůní a zvuků, které se linou z různých pouťových atrakcí, lidé tedy též hodují a veselí se. Ptám se ale, kam se poděl náboženský obsah a význam poutě v Kájově? Asi bych si tuto otázku nepoložila, kdybych neznala obě strany – pouť, jak dnes v Kájově probíhá, a pouť ve své tradiční podobě, jak jsem ji poznala při studiu materiálů. Sama jsem znala pouť jen z lícové strany „mince, tu rubovou, tu skrytou jsem objevila až teď.

V mé práci jsem se pokusila vyzdvihnout důležité historické mezníky ze života Kájova a tím tedy i to, jak se v průběhu dějin forma poutní tradice měnila, a to nejen v Kájově, ale v obecném charakteru poutí. Bylo by zajímavé jít ve studiu ještě dál, prozkoumat dokumenty psané v latině, jak to například učinila paní Mgr. Zdeňka Prokopová z Národního Památkového Ústavu, z jejichž publikovaných článků jsem čerpala poznatky, nebo hovořit s někým, kdo zažil poutě v Kájově ve své tradiční kráse, jak probíhaly ještě na začátku 20. století. To však vyžaduje mnoho zkušeností a znalostí odborné přípravy, ke kterým jsem

zatím ještě nedospěla (např. co se týče latinského jazyka) a také spoustu času a zajisté i spolehlivý dopravní prostředek, jak se na určené místo dostat.

Domnívám se, že fenomén tradiční poutě je v myslích mnoha lidí stále zakotven, jen pro něj není prostor, aby vyšel na povrch a byl uskutečněn. Dnešní lidská zbožnost je spíše skrytá a zdá se mi, že nikdo nemá ani chuť znovu se vracet do minulosti a vytvářet jakousi „renesanci“ poutí. Současný člověk v dnešní uspěchané civilizaci však nemá ani čas přijít do Kájova, na chvíli se zastavit a ať už v tichosti nebo s přáteli rozjímat o tom, jak na něj toto tajemné místo působí. Ing. Pavel Kozák ve své knize uvádí: „*Energie celého chrámu je obrovská a staví jej na úroveň míst jako je vyšehradský kapitulní kostel nebo poutní chrám na Svaté Hoře z Příbrami.*“⁸⁴ Tím si myslím, že je vyjádřeno i celé poselství Kájova. Ať už je člověk věřící nebo nikoliv, nalezne zde nejen útočiště při hledání úniku z všednosti života, ale při pohledu na okolní krajinu nabere i novou sílu a potěší smysly.

---

⁸⁴ KOZÁK, P. *Tajemná místa na samém jihu Čech*. 3. vyd. Praha: MH, 2001, s. 95.

Seznam použité literatury

BROWN, P. *The cult of the saints*. Chicago: The University of Chicago, 1981. 179 s. ISBN 0-226-07621-0

FRANCEK, J. *Rekatolizace v českých zemích (Sborník příspěvků z konference v Jičíně konané 10.9.1993)*. Pardubice: MÚ Jičín, 1995. 162 s.

HALAS, F. *Hlas domova*. Praha: Odeon, 1979. 74 s.

KALISTA, Z. *Česká barokní pouť. K religiozitě českého lidu v době barokní*. Žďár nad Sázavou: Cisterciána Sarensis, 2001. 287 s. ISBN 80-238-6883-7

KOŠNÁŘ, J. *Poutnická místa a památné svatyně v Čechách*. Praha: Kotrba, 1903. 528 s.

KOZÁK, P. *Tajemná místa na samém jihu Čech*. 3. vyd., Praha: MH, 2001. 137 s.

KOUTECKÁ, H. *Stručný místopis mariánské úcty v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1992. 92 s. ISBN 80-85282-26-7

KRÖLL, J. *Der Wallfahrtsort Maria Gojau*. Böhmische Krummau (Český Krumlov): Oblaten in Maria Gojau, 1932. 48 s.

LIBOR, J. *České církevní dějiny ve druhé polovině 20. století*. Brno: CDK, 2000. 119 s. ISBN 80-85959-74-7

MAREŠ, F. – SEDLÁČEK, J. *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu krumlovském*. Praha, 1918. 484 s.

MATHUNI, J. *Geschichte der Wallfahrtskirche Maria Gojau*. Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Kájově – informační leták.

OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. Praha: Vyšehrad, 2000. 229 s. ISBN 80-7021-510-0

POLC, J. *Svaté roky (1300-1983)*. Praha: KTF UK, 1998. 130 s.

PROKOPOVÁ, Z. Barokní poutní cesta z Českého Krumlova do Kájova. In: *Sborník SOKA v Českém Krumlově 1993-1998*. Český Krumlov: Tiskárna Vyšehrad, 2000, s. 73-80. ISBN 80-238-4621-3

PROKOPOVÁ, Z. Každodenní život mariánského poutního místa Kájov v letech 1656-1725 (zkrácená verze) In: *Jihočeský sborník historický 1997-98*. České Budějovice: Inpress, 1998, s. 58-61. ISBN 80-902088-6-X

RADA, K. *Poutní místo Kájov*. Kájov: České Budějovice, 1918. 32 s.

RAFFELSBERGER. *Der Wallfahrtsort Maria Gojau*. Budweis (České Budějovice), 1932. 32 s.

ROYT, J. *Obraz a kult v Čechách 17. a 18. století*. Praha: Karolinum, 1999. 362 s. ISBN 80-7184-662-7

STUHLÁ, P. *300 let poutního kostela Jména Panny Marie na Lomci (Sborník příspěvků z odborného semináře, konaného dne 14.9.2004 v Městské galerii ve Vodňanech u příležitosti kulatého výročí vysvěcení chrámu.)* Vodňany: Městské muzeum a galerie, 2005, s. 158. ISBN 80-239-5085-1

SVOBODA, J. F. Kájov. In: *Jihočeské menšiny*. České Budějovice, 1925, s. 314-322.

ŠUBERT, F. A. Kájov. In: *Čechy, díl Šumava*. Praha: OTTO, 1883, s. 249.

WEIS, M. *Jihočeské Ave – duchovní průvodce po putovních místech českobudějovického biskupství*. Praha: Arista, 2001. 151 s. ISBN 80-86410-14-5

ZBOROVSKÝ, J. Z historie Kájova. In: *Výběr z prací členů historického kroužku při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích*. České Budějovice, 1968, s. 29-31.

...

F-4, FÚ Kájov, Státní okresní archiv v Českém Krumlově

Obecní kronika Kájova 1951-1979

Seznam příloh

Příloha I. Exteriér Kájova

Příloha II. Interiér Kájova

Příloha III. Obrázek Kájova z *Oznámení o čtyřstém výročí založení Kájova*

Příloha IV. Členský lístek bratrstva Svatého Škapulře

Příloha V. Obraz Kájova s procesím

Příloha I.

Trojice soch za hřbitovní zdí (sv. Josef, sv. Antonín, sv. Tadeáš)

Vchod do kaple Smrti Panny Marie

Pohled na Kájov z jižní strany

Kaple Sv. Jana Nepomuckého

Příloha II.

Zesnutí Marie mezi apoštoly

Sv. Wolfgang (socha se v Kájově nenachází)

Hlavní oltář s Pannou Marií a Ježíškem

Der Wallfahrtsort der hl. Maria von Gajau.

Wenn die Wallfahrtskirche von Gajau gegründet wurde, läßt sich nicht mit Bestimmtheit angeben. Unzweifelhaft ist es aber, daß dieselbe eine der ältesten Böhmens ist und daß schon im Jahre 1263, als König Ottokar II. nebst andern Gütern auch Gajau dem neu gegründeten Kloster in Goldenkron geschenkt hatte, dieser Ort von frommen Wallfahrern zahlreich besucht wurde. Das ursprünglich kleine Kirchlein, das jetzt in zwei Kapellen geschieden ist, von denen die eine der Himmelfahrt Mariens, die andere dem hl. Leonhard und Wolfgang geweiht wurde, erwies sich alsbald als allzu unzureichend für die große Wallfahrtszahl, die immer wuchs. Deshalb begann man im Jahre 1265 mit dem Baue einer neuen, größeren Kirche, die im J. 1488 zu Ende gebaut wurde, direct mit der ursprünglichen Kirche verbunden ist und jetzt die erste Stelle der Verehrung Mariens einnimmt, wogegen der ursprüngliche Sitz der Himmelskönigin immer mehr in Vergessenheit geräth.

Beim Baue der neuen Kirche zeigte aber Gott der Allmächtige, daß der Weg in den Himmel steil ist, und die Mutter Gottes, die hier vorzüglich als die Zuflucht der Sünder und das Heil der Kranken geehrt und angerufen wird, zeigte klar, wie lieb ihr der Ort ist, den sie gewählet, um hier ihren Verehrern Gnade und Gottes Hilfe zu erbitten und reichlich zu spenden. Da der Zugang zum ursprünglichen Kirchlein besonders von der Ost- und Nordseite beschwerlich war, be-

gann man mit dem Baue der neuen Kirche auf einem etwas entfernteren und von allen Seiten zugänglichen Orte. Aber welch ein Wunder! Was in einem Tage erbaut wurde, fand man in der Frühe durch unsichtbare Hand übertragen auf jenen Ort, wo die jetzige Kirche steht.

Es geschah auch beim Baue, daß ein Dachdecker vom hohen Dache herabfiel, und mit Hilfe Mariens von Gajau, die er anrief, unverletzt blieb. Jene Stelle aber, von der er herabfiel, bezeichnete er zum ewigen Andenken mit einem weißen Kreuze, das bis jetzt am Kirchendache zu sehen ist.

Unweit der Hauptkirche befindet sich ein Brunnen in Form einer kleinen Kapelle, dessen Wasser schon oft seine wunderbare Kraft besonders bei Augenkrankheiten bewiesen hat. Fromme Wallfahrer waschen beim Abschiede ihre Augen damit und nehmen es auch in Gefäßen mit nach Hause. Wenn doch alle verirren Kinder wieder zurückkehren möchten zu ihrer guten Mutter, der wunderwirkenden Jungfrau Maria von Gajau!

Gebet.

O glorreiche, gebenedeite Jungfrau Maria von Gajau, du Trost der Sünder, du Freude der Betrübten, du Heil der Kranken, die du schon so vielen in ihren Gefahren wunderbar geholfen hast, lege auch mein vertrauensvolles und demüthiges Gebet am Throne des himmlischen Vaters vor und erbitte mir gnädiges Gehör, Trost und Hilfe! Durch Jesus Christus, deinen Sohn, unsern Herrn. Amen.

Druck v. Th. Schneider's Wa. u. Presuhn, Graz.

Oznámení o čtyřstém výročí založení Kájova⁸⁵

⁸⁵ Použito z FÚ Kájov F-4, kniha II, karton 21. SOKA Český Krumlov.

Obrázek Kájova s procesím⁸⁷

---

⁸⁷ Votivní obraz Vojtěcha Brechlera. BRECHLER, V. Kájov. In: ŠUBERT, F. A. *Čechy. Šumava*. Praha: Otto, 1883, s. 249.

ABSTRAKT

TOMANOVÁ, D. *Formy poutní tradice v Kájově*. České Budějovice 2006. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky, 2006. Vedoucí práce Mgr. Martin Klapetek.

Klíčové pojmy: pouť, kostel Nanebevzetí Panny Marie v Kájově, zázraky, poutní cesta z Českého Krumlova do Kájova, farář Matěj Aleš Ungar, původní význam slova pouť.

V mé práci se zabývám hlavně významem slova pouť v jeho tradičním pojetí a srovnávám ho s tím, jak si pouť lidé uvědomují dnes. Poutní kostel Nanebevzetí Panny Marie mi poskytl příležitost, jak toto srovnání osvětlit a vyjádřit. Na prvních stranách mé práce se zmiňuji hlavně o úctě věřících k Panně Marii a o poutích, které byly pořádány k místům jí zasvěceným.

Dále popisuji to, jak probíhaly dějiny křesťanského poutnictví v Čechách, kdy byly poutě omezovány a zakazovány a pak už představuji samotný Kájov. Stavba kostela je opřena mnoha legendami a záleží jen na jednotlivci, jestli jim bude věřit či ne. Mně osobně něco vede k tomu, abych těmto legendám věřila.

V poslední části přibližuji historii nejen samotné budovy kostela, ale i jeho poutní tradici. Kájov zažíval těžká léta, hlavně v období husitských válek a také 20. století neprobíhalo v Kájově nejjednodušeji. Poutě byly střídavě zakazovány a znovu povolovány, také duchovní správa se často měnila. Po „sametové revoluci“ se stal Kájov spíše výletním než poutním místem. Avšak dnešní turista, který projde Kájovem třeba jen jako jednou ze zastávek na cestě do šumavských hor, je také svým způsobem poutník.

Ke Kájovu mě váže osobní vztah a tak se domnívám, že bylo na místě předvést ho ve své veškeré tajemné kráse, kterou skýtá.

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
TEOLOGICKÁ FAKULTA
Knihovna
Kněžská 8
370 01 České Budějovice

ABSTRACT

Forms of the pilgrimage tradition in Kájov.

Key terms: pilgrimage, the church of Virgin the Maria, miracles, pilgrim walk, the parson Matěj Aleš Ungar, the original meaning of the word „pilgrimage“.

In my work I present mainly the original meaning of the word „pilgrimage“ and I compare it with the opinion, which contemporary men have today. The church in Kájov has given me an opportunity for this comparison to explain it and to express it. On the first pages of my work I mention the reverence, which believers have for Virgin the Maria, and the pilgrimage to the places, which have been dedicated to Virgin the Maria.

Next I describe how the history of Christian pilgrimage in Bohemia has proceeded and how the pilgrimage has been restricted and forbidden. And then I present the church. The construction of the church is connected with many legends, that concern it. It depends only on an individual to believe it or not. Something is pulling me to believe it.

In the last part of my work I approximate not only the history of the building but also of its pilgrimage tradition. Kájov has experienced hard ages, especially in the period of the Hussite wars. Nor the 20th century has not proceeded the simplest way. The pilgrimage has been intermittently forbidden and again permitted. Also the clerical administration has not been easy. After „the velvet revolution“ Kájov became rather the place for a trip than the place for pilgrims. However a contemporary tourist, who is going through Kájov for instance only as one station on the road in the Šumava mountains, is perhaps a pilgrim too.

I have got a personal relationship to Kájov, so there were no doubts to present it in its whole mysterious beauty, which it has got.